2023 m. identifikuoti 24 nežinomi piliakalniai, tarp jų buvo ir 1000-tasis Lietuvos piliakalnis – Petkiškiai. Du piliakalniai (Akmeniškiai ir Kiškėnai) rasti buvusiame Klaipėdos krašte, kur piliakalnius buvo kruopščiai suregistravę vokiečių tyrinėtojai dar XX a. I pusėje ir paskui nežinomų jau beveik nebebuvo aptinkama. 2024 m. sausio pradžioje Lietuvoje buvo žinomi 1003 piliakalniai. Nors pagal LiDAR duomenis aptiktų nežinomų piliakalnių, palyginti su 2022 m., sumažėjo, jie yra pagrindinis šaltinis ieškant nežinomų piliakalnių.

Newly Identified Hillforts in Lithuania in 2023

In 2023, 24 unknown hillforts were identified in Lithuania using new LiDAR data (E. Naujalis; Fig. 1). A brief description of all 24 hillforts is provided, indicating their setting, with a brief summary of the occupational levels, fortifications, conditions (Figs. 5, 9, 12, 15, 21, 23, and 31), finds (Figs. 6, 13, 18, and 26), dating, and the exact times of their discovery (all but one of the hillforts (Barčiai) were identified by E. Naujalis using LiDAR). Most of the newly discovered hillforts are within a forest setting, so only their LiDAR images are presented (source: LiDAR data from the spatial data set of the territory of the Republic of Lithuania – Lidar_DR_LT © National Land Service of Lithuania under the Ministry of the Environment, 2019–2021) (Figs. 2–4, 7, 8, 10, 11, 14, 16–20, 22, 24, 27–30, 32–34). New associated sites were identified in relation to two known hillforts: an outwork at the Kumelionys hillfort (Figs. 35, 36), and an outer bailey at the Šaukštelis hillfort (Fig. 37). As of late 2023, the total number of confirmed hillforts in Lithuania was 1,003. The milestone of becoming the country of 1,000 hillforts was surpassed on 12 November 2023, when the 1000th hillfort was identified in Petkiškia (Raseiniai district, W Lithuania).

Gintautas Zabiela,
Edvardas Naujalis
Zenonas Baubonis,
Jurgita Zabielienė

2022–2023 m. Lietuvoje identifikuoti nežinomi pilkapynai ir kiti archeologiniai objektai

2023 m. tęsiant nežinomų piliakalnių paiešką naudojant LiDAR duomenis (žr. p. 516–531) lankyti keli kitų rūšių archeologiniai objektai, kuriuos galima įžiūrėti LiDAR planuose. Tai 4 pilkapynai, Naujųjų laikų žemių įtvirtinimas ir dvarvietės liekanos.

Padaglė, Alytaus r., Alytaus sen.
(54.5069214, 24.0193113)

Pilkapynas yra Punios šilo PV krašte, apie 500 m į ŠV nuo Bundorių, Punios šilo pilkapyno (UK 1846). LiDAR duomenimis, jį sudaro apie 30 sampilų, išsidėsčiusių apie 250x100 m dydžio plote, pailgame ŠR–PV kryptimi. Geriau išlikusių sampilų skersmuo 6–7 m, aukštis iki 0,6 m. Dauguma pilkapių labai nuskleisti, vos matomi natūroje ir geriau įžiūrimi tik LiDAR

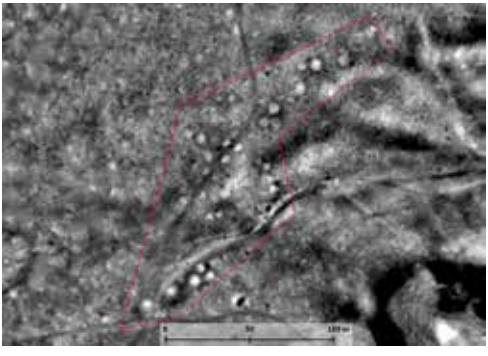

1 pav. Padaglės pilkapynas. E. Naujalio brėž.
Fig. 1. The Padaglė barrow cemetery.

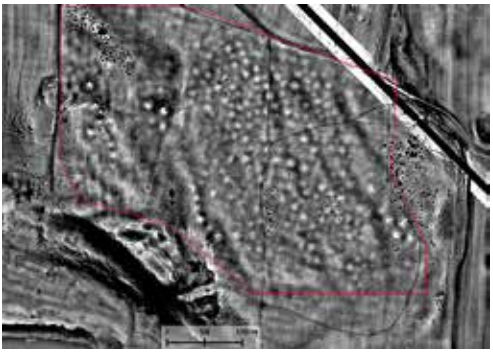

2 pav. Pečiulių–Bimbirių pilkapynas. E. Naujalio brėž.

Fig. 2. The Pečiuliai-Bimbiriai barrow cemetery.

nuotraukose (1 pav.). Pilkapynas datuojamas I tūkst. II puse. Jo vietą 2022 m. sausio 31 d. identifikavo E. Naujalis, buvimas vietoje patvirtintas 2022 m. vasario 27 d.

Pečiuliai–Bimbiriai, Molėtų r., Luokesos sen.

(55.2611977, 25.3811549)

Pilkapynas yra Šilelio lapuočių miške, dviejų kaimų žemėje, kuris pilkapyno teritoriją Š–P kryptimi dalija maždaug per pusę. Jis užima didžiąją šio miško dalį. LiDAR duomenimis, jį sudaro per 100 sampilų, išsidėsčiusių apie 500x400 m dydžio plote, kiek pailgame R–V kryptimi (2 pav.). Sampilų skersmuo 10–12 m, aukštis 0,3–0,5 m. Geriau išlikę ŠV dalyje esantys 2 15 m skersmens pilkapiai 1 m aukščio sampilais ir 4 12–13 m skersmens pilkapiai P dalyje iki 0,5 m aukščio sampilais (3 pav.). Pilkapių sampilai labai nuskleisti ankstesnių arimų metu, daug kur beveik nežymūs, geriau įžiūrimi tik LiDAR nuotraukose. Tai pagrindinė dalis Šilelio V dalyje esančio Pečiulių pilkapyno (UK 32590 – 9 pilkapiai). Pilkapynas datuojamas I tūkst. II puse. Jo vietą 2023 m. gegužės 12 d. identifikavo E. Naujalis, buvimas vietoje patvirtintas 2023 gegužės 13 d.

3 pav. Didelis pilkapis Pečiulių–Bimbirių pilkapyno P dalyje iš PR. G. Zabielos nuotr.

Fig. 3. A large barrow on the S side of the Pečiuliai-Bimbiriai barrow cemetery, viewed from the SE.

Suvartuva, Kelmės r., Kukečių sen.

Vaitaičių miško centrinėje dalyje nemažoje teritorijoje išsibarstę paskiri pilkapiai, sudarantys tarsi 3 atskiras grupes. Pirmoji pilkapių grupė, susidedanti iš 5 pilkapių, yra apie 150x60 m dydžio plote, pailgame R–V kryptimi (4 pav.). Didžiausias pilkapis 1 11 m skersmens, iki 2,5 m aukščio, su grioviu aplink ir priėjimu prie sampilo iš PR pusės (55.71510972, 22.98073732) (5 pav.). Pilkapis 2 7 m skersmens, iki 1,5 m aukščio, su 1 m gylio grioviu aplink. Pilkapis 3 6 m skersmens, iki 0,8 m aukščio. Pilkapis 4 yra dauboje, 6 m skersmens, iki 0,8 m

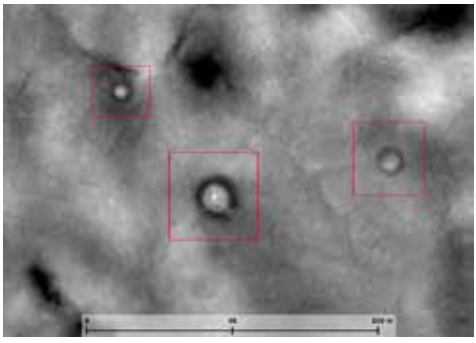

4 pav. Suvartuvos pilkapyno pirmoji grupė. E. Naujalio brėž.

Fig. 4. The first group of the Suvartuva barrow cemetery.

aukščio. Pilkapis 5 3 m skersmens, iki 0,2 m aukščio, su duobe viduryje. Antrąją pilkapių grupę, esančią 900 į ŠV nuo pirmosios, sudaro 2 5–6 m skersmens iki 0,5 m aukščio pilkapiai kirtavietėje, vienas nuo kito nutolę per 60 m PR–ŠV kryptimi bei atskiras panašaus dydžio pilkapis 250 m į V nuo pirmųjų dviejų (55.7233647, 22.9745615) (6 pav.). Trečia pilkapių grupė, susidedanti iš panašaus dydžio pilkapių, yra 700 m į PV nuo antrosios grupės.

5 pav. Didysis pilkapis Suvartuvos pilkapyno pirmojoje grupėje iš P. G. Zabielos nuotr.

Fig. 5. The great barrow in the first group of the Suvartuva barrow cemetery, viewed from the S.

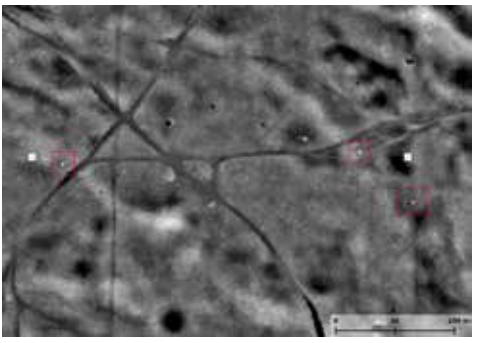

6 pav. Suvartuvos pilkapyno antroji grupė. E. Naujalio brėž.

Fig. 6. The second group of the Suvartuva barrow cemetery.

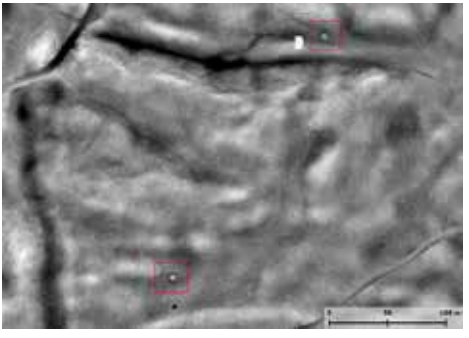

7 pav. Suvartuvos pilkapyno trečioji grupė. E. Naujalio brėž.

Fig. 7. The third group of the Suvartuva barrow cemetery.

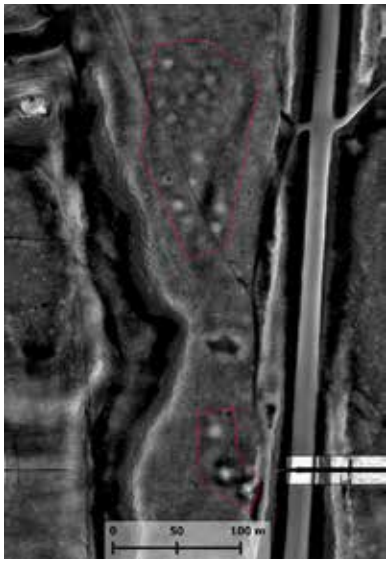

8 pav. Vilkiškių pilkapynas. E. Naujalio brėž.
Fig. 8. The Vilkiškiai barrow cemetery.

Ją sudaro 2 7–8 m skersmens, 0,5–1 m aukščio pilkapiai, vienas nuo kito nutolę PV–ŠR kryptimi per 250 m (7 pav.). Prie kvartalinės linijos esančiame ŠR pilkapyje (55.7214302, 22.9637094) pastatytas betoninis stulpas. Gražiai atrodantys pilkapiai galbūt nėra pilkapiai, o turi kitokią paskirtį, nes Žemaitijos pilkapiams būdingi ne grioviai aplink sampilą, o akmenų vainikai. Pilkapiai datuojami I tūkst. I puse. Jo vietą 2023 m. gegužės 12 d. identifikavo E. Naujalis, buvimas vietoje patvirtintas 2023 m. lapkričio 12 d.

Vilkiškės, Molėtų r., Luokesos sen.
(55.186360, 25.420885)

Pilkapynas yra Vilkiškių miške, 80 m į V nuo plento Utena–Vilnius. LiDAR duomenimis, jį sudaro iki 20 sampilų, išsidėsčiusių apie 180x70 m dydžio plote, pailgame Š–P kryptimi. Sampilų skersmuo 7–12 m, aukštis 0,2–0,7 m. Apie 150 m į P yra dar 3 panašaus dydžio sampilai (8 pav.). Pilkapynas datuojamas I tūkst. II puse. Jo vietą 2023 m. gegužės 12 d. identifikavo E. Naujalis, buvimas vietoje patvirtintas 2023 m. gegužės 21 d.

Norkaičiai, Šilutės r., Saugų sen.
(55.4547860, 21.5325112)

Žemių įtvirtinimas įrengtas banguotu paviršiumi vietovėje su ryškiomis buvusio smėlio pustymo žymėmis. Aikštelė ovali, lygi, pailga Š–P kryptimi, 16 m ilgio, 8 m pločio, apjuosta 1,5–2 m aukščio, 10 m pločio keturkampiu pylimu, kurio išorinėje pusėje iškastas 5–7 m

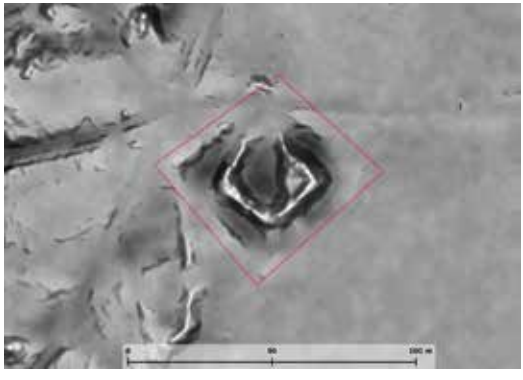

9 pav. Norkaičių įtvirtinimas. E. Naujalio brėž.
Fig. 9. The Norkaičiai rampart.

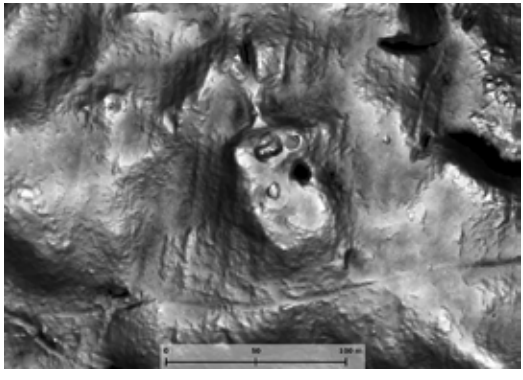

10 pav. Maldžiūnų dvarvietė. E. Naujalio brėž.
Fig. 10. The Maldžiūnai Manor site.

pločio, 10,3 m gylio griovys (9 pav.). Žemių įtvirtinimas apaugęs senomis pušimis. Jis apardytas ankstesnių žemės darbų ar pustymų metu – pylimas Š pusėje nuardytas, ŠR pusėje išplokštintas iki 17 m, griovys užpiltas XX a. darant miško keliuką. Įtvirtinimas datuojamas XVII–XVIII a., nuo buvusios Prūsijos ir LDK sienos nutolęs į V per 2 km, tad su jos įtvirtinimais negali būti siejamas. Jo vietą 2023 m. gegužės 17 d. identifikavo E. Naujalis, buvimas vietoje patvirtintas 2023 m. lapkričio 11 d.

Maldžiūnai, Molėtų r., Joniškio sen. (55.1140293, 25.7653733)

Dvarvietė yra kalvoje miške. Kalvos viršus performuotas į 65x40 m dydžio keturkampį plokščiu viršumi, pailgą ŠV–PR kryptimi, kurio ŠV dalyje išliko keturkampiai dvaro rūmo pamatai, orientuoti PV–ŠR kryptimi, 13x7 m dydžio, iki 1,5 m aukščio, krauti iš iki 60 cm skersmens akmenų (10 pav.). 5 m į ŠR nuo jų yra keturkampė 4x4 m dydžio bunkerio vieta su 2 įėjimais iš šonų. Į ŠV nuo rūmų pamatų yra supilta 4 m pločio viršuje, 20 m ilgio, iki 1,5 m aukščio link rūmų vedusio kelio sankasa, kuri labiau į Š esančioje kalvoje virsta iškasa. Dvarvietė datuojama XVIII–XIX a. pradžia, nes XIX a. vidurio žemėlapiai dvaro čia nerodo. Jo vietą 2023 m. gegužės 12 d. identifikavo E. Naujalis, buvimas vietoje patvirtintas 2023 m. gegužės 13 d.

LiDAR vaizduose yra apsčiai pilkapius primenančių struktūrų (apvalių iškilusių sampilų), tačiau ne visos jos gali būti laikomos pilkapiais (anglių degimo vietos, kapčiai, supustyti kauburiai ir kt.), tad nepatikrinus vietoje jų laikyti pilkapiais negalima. Šių struktūrų lokalizavimas ir verifikavimas natūroje turėtų būti atskiros mokslinės ar paveldosauginės programos tikslas.

Barrow Cemeteries and Other Sites Discovered in 2022–2023

Four barrow cemeteries (Figs. 1–8), a rampart from the early modern period (Fig. 9), and the remnants of a manor site that were identified during the search for unknown hillforts in LiDAR images were examined in person in 2023. Structures resembling barrows are abundant in LiDAR images, but can only be confirmed on site.